

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/publikacje/ksiazki-bialystok/64819,Wartosci-pamieci-Szkice-o-ludziach-idei-w-XX-wieku.html>
22.04.2024, 15:14

Wartości pamięci. Szkice o ludziach idei w XX wieku

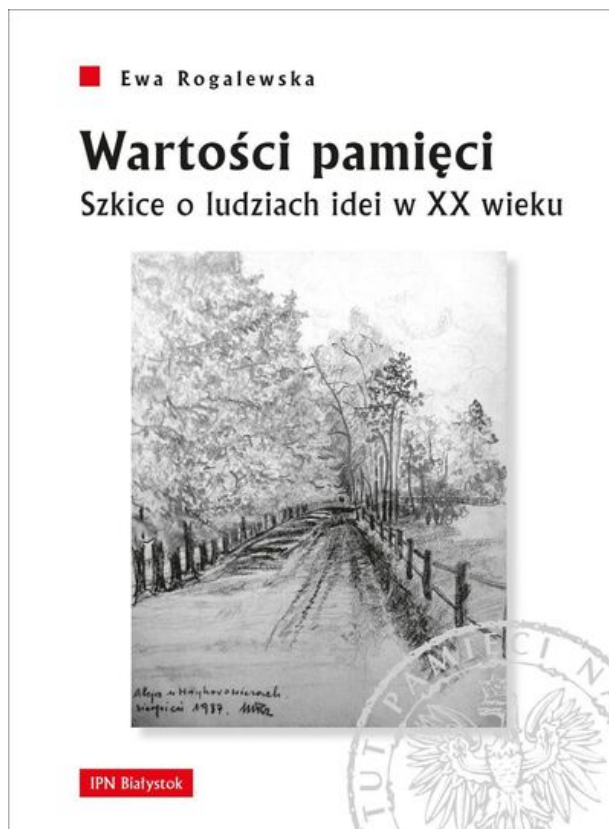
Ewa Rogalewska, *Wartości pamięci. Szkice o ludziach idei w XX wieku*, Białystok - Warszawa 2018, 336 s., ISBN: 978-83-8098-562-9

Seria wydawnicza Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku, t. 40

W książce – będącej tomem esejów z pogranicza literaturoznawstwa, historii społecznej i antropologii – przedstawiono losy wybranych osób, które swoje XX-wieczne przemiany tożsamości zapisały w literaturze dokumentu osobistego. Obok przedstawienia indywidualnych portretów podjęto się próby opisanie grup społecznych represjonowanych w XX w. Opisani bohaterowie doświadczyli totalitaryzmów – brunatnego bądź czerwonego. Ich świat wartości i wyobrażeń odszedł już w przeszłość.

Korzenie bohaterów opisanych w pierwszej części książki, *Tablice wartości* (Wandy Wachnowskiej-Skorupskiej, harcerki i żołnierza ZWZ-AK, sybiraczek Janiny i Haliny Szrodeckich oraz ich ojca rtm. Jerzego Szrodeckiego, żołnierza armii Andersa, rodzin ofiar Obławy Augustowskiej z lipca 1945 r.) w większości przypadków tkwiły w dwudziestoleciu międzywojennym. Na edukację tych osób miały wpływ wychowanie rodzinne, patriotyczne ideały szkół, organizacje społeczne oraz Kościoły. Wraz z odzyskaniem przez Polskę niepodległości niosło to idealistyczny ładunek emocjonalny i stało się podstawą świata wartości. Przedstawiono tu również przeżycia kobiet umieszczonych podczas stanu wojennego w Ośrodku Odosobnienia w Gołdapi oraz Ninel Kameraz-Kos, uhonorowanej w 2018 r. tytułem Świadka Historii.

W drugiej części książki – *Po śladach. Wokół wileńskiego getta* – zamieszczono teksty o ludziach, którzy w czasie drugiej wojny światowej żyli w Wilnie, a jako obywatele polscy pochodzenia żydowskiego zostali zmuszeni przez niemieckiego okupanta do zamieszkania w „dzielnicy żydowskiej” (np. Mendel Balberyszski, Abraham Fessel, Maria Renata i Józef

Mayenowie, Józef Muszkat). Ich wojenne przeżycia były kluczowym doświadczeniem, wyeksponowanym przez nich później we wspomnieniach i świadectwach. W tej części publikacji zamieszczono także szkic o kilku Sprawiedliwych wśród Narodów Świata, niosących pomoc Żydom wileńskim (m.in. o Antoninie i Tadeuszu Czeżowskich z Uniwersytetu Stefana Batorego).

Nosząca tytuł *Strażnicy pamięci* część trzecia przywołuje dzieło Mordechaja Tenenbauma-Tamaroffa, przywódcy powstania w getcie białostockim, który zorganizował i ocalił z pożogi podziemne archiwum getta, oraz powojennych żydowskich historyków i dokumentalistów – Szymona Datnera (dyrektora Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie), Michaela Maika i Menachema Turka. Przedstawiono tu także portret Icchaka Arada (Rudnickiego), wieloletniego dyrektora Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie. Wszyscy oni za cel życia postawili sobie zapisanie i zachowanie pamięci o żydowskim zamordowanym narodzie. Książkę zamyka Epilog poświęcony Elżbiecie Feliksiak, badaczce, która przyczyniła się do przywrócenia pamięci o Kresach Wschodnich.

Gdzie kupić publikacje:

[Białystok](#)